

The Middle Way

© 2014 Tenzin Gyatso, the Fourteenth Dalai Lama;

© 2014 English translation and introduction Thupten Jinpa

Copyright © 2024 Editura For You

Toate drepturile asupra versiunii în limba română aparțin Editurii For You.

Reproducerea integrală sau parțială,

sub orice formă, a textului din această carte este posibilă

numai cu acordul prealabil al Editurii For You.

Redactare: Ana-Maria Datcu

Design copertă: Răzvan Mera

Tehnoredactare: Stelian Bigan

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BSTAN-'DZIN-RGYA-MTSHO, Dalai Lama XIV

Calea de mijloc: credința întemeiată pe rațiune / Dalai Lama;

trad. din lb. engleză de Daria Boțoroga. - București: For You, 2025

Conține bibliografie

ISBN 978-606-639-743-8

I. Boțoroga, Daria (trad.)

29

DALAI LAMA

Calea de mijloc

Credința întemeiată pe rațiune

Editat de Thupten Jinpa

Traducere din limba engleză
de Daria Boțoroga

Editura

For You

Despre autori

Tenzin Gyatso, al 14-lea Dalai Lama, este renumit în întreaga lume ca întruchipare a înțelepciunii și compasiunii budiste. A fost distins cu Premiul Nobel pentru Pace în 1989 și cu Medalia de Aur a Congresului SUA în 2007 pentru munca neobosită în favoarea păcii mondiale și eliberării Tibetului. Locuiește în Dharamsala, India.

Thupten Jinpa este principalul traducător în limba engleză al lui Dalai Lama de mai bine de 20 de ani. Este și directorul Institutului Textelor Clasice Tibetane, inițiativă de traducere și publicare de anvergură, cu scopul de a ajuta textele tibetane clasice esențiale să ocupe locul care li se cuvine ca parte a patrimoniului literar și intelectual al lumii. A obținut diploma de *geshe* cu cele mai înalte onoruri la Universitatea monastică Ganden, în India, precum și doctoratul la Universitatea Cambridge, în Anglia. Locuiește împreună cu familia în Montréal.

Cuprins

Prefața traducătorului în limba engleză / 5
Prolog / Puterea compasiunii / 11
Despre această carte / 18

PARTEA I

*Explorarea lucrării Versete fundamentale
despre Calea de mijloc, de Nagarjuna*

1. Abordarea aspectului profund / 25
2. Cele 12 verigi ale originii dependente / 45
3. Analiza sinelui și nonsinelui / 88
4. Stabilirea adevărului convențional / 121

PARTEA A II-A

*Explorarea lucrării Trei aspecte principale
ale căii, de Tsongkhapa*

5. Practicarea profunzimii / 151

Anexa 1. Trei aspecte principale
ale căii. Fé Tsongkhapa / 185

Anexa 2. Elogiu către 17 maestri din Nalanda
Sanctitatea Sa Dalai Lama / 190

Notă finală / 198

Bibliografie / 201

Despre autori / 206

Despre această carte

Nu cred că religia este esențială pentru dezvoltarea eticii și inimii iubitoare. Totuși, principalele religii ale lumii au dezvoltat de-a lungul timpului numeroase instrumente valoroase pentru cultivarea acestor virtuți umane universale. Budismul nu este singurul exemplu în acest sens, dar este tradiția pe care o cunosc cel mai bine. Și cred totodată că tradiția budistă conține elemente unice, îndeosebi învățăturile sale despre absența sinelui, vid și natura minții. Așadar, o parte a scopului meu în această carte este să îți ofer înțelegerea adecvată a cadrului general al budismului.

Voi prezenta la început introducerea generală în Buddhadharma, pentru care am selectat 3 capitole din *Versete fundamentale despre Calea de Mijloc* a lui Nagarjuna, lucrarea filosofică clasică indiană care conține în total 27 de capitole. Pe măsură ce explic cadrul de bază al căii budiste, îmi voi raporta explicațiile la secțiuni specifice din aceste 3 capitole. Introducerea generală este urmată de explicarea modului în care învățăturile pot fi puse în practică pe baza scurtei lucrări în versuri

Trei aspecte principale ale Căii a lui Jé Tsongkhapa, fondatorul tradiției Geluk a budismului tibetan.

Când împărtășesc sau ascultă Buddhadharma, este necesar ca cei care se consideră practicanți budiști să dea dovadă de motivație pură. Învățătorul trebuie să se asigure că nu își expune învățăturile din dorința de a obține respect, faimă sau recompensă financiară, ci să fie motivat numai de dorința pentru binele tuturor ființelor. Totodată, ca ascultător, motivația ta nu trebuie să fie poluată de aspirații de măreție ca erudit, reputație înaltă sau recompense financiare. Mai degrabă, ascultă învățăturile cu următoarele dorințe: să îți îndrepti mintea spre Dharma, să faci ca practica Dharmeri să aibă succes și să faci din practica ta o cauză pentru atingerea eliberării și stării omnisciente de iluminare deplină.

Cum ne asigurăm puritatea motivației când oferim sau ascultăm învățătura? O modalitate constă în recitarea unor rugăciuni speciale de aspirație înainte de a începe. Acum, pentru ca o învățătură să devină cu adevărat budistă, ea trebuie să se bazeze pe practica de a căuta refugiu în cele Trei Nestemate: Buddha, Dharma și Sangha, comunitatea adevăraților practicanți. Pentru a face parte din tradiția Mahayana (calea *bodhisattva*), învățătura trebuie să se bazeze pe generarea *bodhichitta*, mintea trezită altruistă, care se străduiește să obțină iluminarea pentru a le aduce beneficii celorlalți. La început, deci, ne reamintim aceste două practici de a căuta refugiu și a

genera mintea trezită altruistă, încântând sau reflectând la următoarele versete:

În Buddha, Dharma și minunata adunare,
Caut refugiu până când voi fi iluminat.
Prin urmărirea practicilor de dăruire și a celor-
lalte desăvârșiri,
Ating starea de iluminare deplină în beneficiul
tuturor ființelor.

Când fac prezentări ale Buddhadrmei, cei care nu sunt budiști sunt întotdeauna bineveniți să mă urmeze pentru a căuta ceva benefic. Dacă dintre explicațiile mele consideri că unele îți sunt de folos, încorporează-le în viața cotidiană și renunță efectiv la cele care nu îți sunt utile. Totuși, în explicațiile mele despre filosofia budistă vor apărea în mod natural numeroase diferențe, deoarece prezint un text budist care îmbrățișează, în mod firesc, perspectiva budistă. Când se întâmplă acest lucru, te rog să nu simți că îți denigrez într-un fel tradiția.

Desigur, din punct de vedere istoric, marii erudiți budiști de la universitatea monastică Nalanda din India au avut dezbateri ample între ei. Susținătorii școlii Numai Mintea (Chittamatra), de exemplu, au criticat poziția Căii de Mijloc (Madhyamaka), considerând-o la extrema nihilismului. Invers, susținătorii școlii Căii de Mijloc au criticat școala Numai Mintea considerând-o la extrema absolutismului. În această privință, eu sunt

de acord cu maestrul tibetan Changkya Rinpoche, din secolul al XVIII-lea (1717–1786), care scria:

Nu înseamnă că nu te respect;
Te rog să mă ierți dacă te-am jignit.¹

Budismul care a înflorit în Tibet este o tradiție cuprinzătoare. El conține toate elementele esențiale ale tuturor învățăturilor tradițiilor Mahayana și ale Vehiculului Inferior și, pe lângă acestea, include și învățăturile tantrice ale Vajrayana. Din punctul de vedere al limbilor sursă, tradiția tibetană cuprinde multe dintre textele-cheie ale tradiției în limba pali, dar se bazează în principal pe tradiția indiană sanscrită.

În ceea ce privește originea descendențelor sale, tradiția le datorează enorm marilor maeștri din Nalanda, instituție monahală care a înflorit în nordul Indiei în primul mileniu. De exemplu, textele-cheie studiate în școlile monastice tibetane sunt toate compuse de marii gânditori și adepți de la Nalanda. De fapt, am compus o rugăciune, *Elogiu către 17 maeștri din Nalanda*, pentru a recunoaște originea tradiției noastre și datorita pe care noi, budiștii tibetani, o avem față de scrierile lor.

¹ „Recunoscându-mi mama“, în *Songs of Spiritual Experience* (Boston, Shambhala Publications, 2000), p. 112.

Textul întreg al acestei rugăciuni se găsește la sfârșitul cărții. În nota finală am scris:

Astăzi, într-o epocă în care știința și tehnologia au atins un stadiu extrem de avansat, suntem asaltați permanent de preocupări lumești. Într-o asemenea eră, este crucial ca noi, cei care îl urmăm pe Buddha, să dobândim credința în învățătura lui pe baza înțelegerii autentice.

Am prezentat introducerea în tradiția tibetană din această convingere că învățăturile străvechi ale budismului sunt mai relevante și mai valoroase ca oricând.

Partea I

Explorarea lucrării Versete fundamentale despre Calea de Mijloc, de Nagarjuna

1

Abordarea
aspectului profund

Astăzi, în secolul XXI, omenirea a atins un stadiu foarte avansat de dezvoltare materială și cunoaștere în diverse domenii și continuă să progreseze în acestea. Totuși, atenția ne este solicitată la nesfârșit, iar într-un astfel de mediu este vital pentru budiști să dobândească încrederea autentică în Buddhadharma întemeiată pe înțelegere și rațiune.

Cum obținem credința întemeiată pe înțelegere? După cum am scris în nota finală a lucrării *Elogiu către 17 maeștri din Nalanda*:

Cu mintea obiectivă înzestrată cu scepticism curios, este necesar să ne implicăm în analiză atentă și să căutăm motivele. Apoi, pe baza identificării acestor motive, să cultivăm încrederea însoțită de înțelepciune.